

Viborg Kommune
Skals Børnehuse

PÆDAGOGISK LÆREPLAN 0-2 ÅR

Hjernen&Hjertet

RAMBOLL

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	3
1.1 Indledning	3
1.2 Værdier	4
1.3 Pædagogiske principper	4
1.4 Læringsforståelse	5
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE PÆDAGOGISKE LÆREPLANSTEMAER	7
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL	7
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV	7
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION	8
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN	8
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	8
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	9
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	10
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN	10
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER	10
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION	10
3.4 METODER TIL EVALUERING	10
3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS	11
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER	12
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	12
4.2 SOCIALE KOMPETENCER	13
4.3 SPROGLIG UDVIKLING	14
4.4 KROP OG BEVÆGELSE	15
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER	16
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER	17
5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE	19
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ	19
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER	19
6 AFSLUTNING	20

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

Den pædagogiske læreplan skal ses som et arbejdsredskab til at kvalificere og dokumentere 0-6-åriges læring og udvikling. Vi har i Viborg Kommunes Dagtilbud særlig fokus på de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene. Læreplanen skal sikre, at børnenes trivsel, udvikling og læring er i fokus, så børnene i samarbejde med forældre bliver rustet til at mestre de udfordringer, de møder. Læreplanen skal bruges som et dagligt, pædagogisk redskab til planlægning, refleksion, evaluering og dermed til udvikling af kvaliteten i de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene.

I Dagtilbud i Viborg Kommune rettes blikket mod kerneopgaven – opgaven vi løser sammen til gavn for barnet. Når vi udarbejder den pædagogiske læreplan, skal vi have forståelse for kerneopgaven, og bevidstheden om, hvordan vi sammen løser opgaven, skal være indeholdt i de opstillede mål og tiltag.

Ledelsen bør sikre, at bestyrelsen får forelagt det arbejde, som ledelse og personale foretager i forbindelse med udarbejdelsen, godkendelsen, evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

Denne pædagogiske læreplan er gældende for perioden 2017 til 2018.

Dagtilbuddets indledning

Skals Børnehuses læreplan er denne gang en fælles læreplan, gældende for alle 3 huse.

Læreplanen er blevet til på personalemøder, hvor det pædagogiske personale var delt op i 3 grupper på tværs af husene.

Skals Børnehuse har fælles læringsmål for 0 - 6 år. Tiltag og tegn er målrettet aldersgruppen - 0 - 2 år.

Illustration 1

1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

Værdisættet fra "Lys i øjnene" udgør det fælles grundlag for arbejdet med børn i Viborg Kommune:

- Ethvert barn er unikt og kompetent og skal mødes som sådan.
- Børn deltager aktivt i sunde fællesskaber. Derfor vil vi skabe sammenhæng og helhed i børns liv.
- Børn er forældrenes ansvar. Derfor samarbejder vi med forældrene om deres børns udvikling og trivsel.
- Børn møder engagerede og faglig kompetente voksne. Derfor anvender vi den viden, der virker.
- Alle arbejder målrettet med en sundhedsfremmende, forebyggende og tidlig indsats. Derfor har vi særligt fokus på det brede tværfaglige samarbejde i nærmiljøet.

Derudover er "Det Strategiske Hus" Viborg Kommunes samlede vision, mission og strategi for dagtilbud. Vi vil:

- Være anerkendende og fokusere på børnenes ressourcer.
- Understøtte læring i børnefællesskaber.

Dagtilbuddets værdier

Troværdighed og gensidig respekt ser vi som grundlæggende for, at vi kan lykkes som pædagogisk personale i samværet med børnene, i samarbejdet med forældrene og i personalegruppen. Engagement ser vi som den drivkraft, der sikrer, at vi hver dag kan møde barnet, forældrene og hinanden med empati og faglig nysgerrighed. Vi mener, at disse værdier vil være at finde som en rød tråd gennem denne pædagogiske læreplan.

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Det pædagogiske arbejde skal tilrettelægges, så det enkelte barn sikres den bedst mulige udvikling og læring i hele dets hverdag.
2. Princip: Der skal være fokus på at skabe de bedst mulige læringsmiljøer, hvor der tages hensyn til barnets perspektiv og det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
3. Princip: De professionelle guider alle børn i forhold til at opleve værdien af fællesskab.
4. Princip: Dialog og samarbejde med forældre og netværk er en naturlig del af arbejdet med at sikre børns trivsel og læring.
5. Princip: Der fremmes en kultur, hvor arbejdet med IT er en naturlig del af det daglige arbejde.

Dagtilbuddets principper

1. Princip: Barnet er aktiv deltager i daglige gøremål og aktiviteter, hvor der tages højde for nærmeste udviklingssone.
2. Princip: Når det fysiske børnemiljø belyses, iagttager det pædagogiske personale, hvor de attraktive legesteder er både ude og inde. En gang om året bliver det psykiske børnemiljø belyst ved hjælp af DCUM's børneinterview guide. Børnenes produkter hænges op i børnehøjde, som dokumentation for det æstetiske børnemiljø.
3. Princip: Det pædagogiske personale bevæger sig i de 3 læringsrum. Det betyder at barnet bliver guidet ind i fællesskaber, med hensyntagen til barnets udviklingstrin.

4. Princip: Ved hjælp af strukturen i Tidlig Opsporing og Indsats, arbejdes der tæt sammen med forældrene, hvis der er bekymringspunkter. Der udfærdiges en fælles handleplan og der følges op med evalueringsmøder og eventuelt ny handleplan. I hverdagen, inviteres forældrene med til at deltage, enten i dagligdagen, eller på ture ud af huset.
5. Princip: It er ikke prioriteret, da børnene ikke har nok adgang til Ipads og pc.
6. Princip: Det pædagogiske personale tager udgangspunkt i det enkelte barns ønsker og muligheder
7. Princip: Det pædagogiske personale sætte børns leg i centrum i hverdagen

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

Jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud":

Tidlig læring er centralt for udvikling af børns potentialer og kompetencer. Oplevelsen af tryghed og tillid er de bedste betingelser for læring og udvikling. Tilknytningen er af stor betydning for børns udviklings- og læringsprocesser.

Læring handler om dannelse og udvikling og er en forandringsproces, der fremmer tilegnelsen af nye kompetencer. Det er en proces, hvor barnet omformer og udvikler sin viden, forståelse og færdigheder.

Begreberne læring og udvikling går hånd i hånd. Barnet lærer, når det udvikler sig og udvikler sig, når det lærer. Begrebet læring kan også være et synonym for socialisering og/eller dannelse og knytter sig til barnets refleksion, handlinger og identitet.

En af de grundlæggende tanker bag den pædagogiske læreplan er, at hvert barn er medskabere af sin egen læring – en læring, som personalet skal støtte, guide og udfordre, hvad enten der er tale om planlagte aktiviteter eller spontant opståede situationer. Derfor har hele læringsmiljøet en betydning for børnenes udvikling og læring.

Ved læringsmiljø forstås bredt dagtilbuddets kultur og atmosfære, personalets rolle, de fysiske rammer, organiseringen og de metoder, der bliver brugt i de enkelte dagtilbud til at fremme børnenes læring.

Man kan også sige, at læring på en gang foregår i et spændingsfelt mellem det kognitive, psykodynamiske og samfundsmæssige - altså mellem barnets erkendelse, mestring, motivation, følelser og omgivelserne.

Dagtilbuddets læringsforståelse

I Vuggestuen sker børns læring gennem en vekselvirkning mellem tilrettelagte aktiviteter, egne spontane oplevelser og leg. Vi tager udgangspunkt i det, der optager børnene i dagligdagen og tilrettelægger, aktiviteterne efter det. Det er samtidig vores opfattelse, at de voksnes engagement giver børnene lyst til at udfordre og udforske forskellige muligheder. På denne måde er der samspil mellem voksen- og barneperspektiv.

Illustration 2

	Børn har ringe indflydelse på form og indhold	Børnene har høj indflydelse på indhold og form
De voksne har høj grad af indflydelse på indhold og form	1. Læringsrum Voksenskabtlæring. Den voksne går foran barnet. Den voksne har sat et bestemt indhold på programmet. Børnene skal lære noget bestemt.	2. Læringsrum Voksenstøttet læring. Den voksne går ved siden af barnet. Den voksne støtter og udvikler sammen med børnene. Børnenes medbestemmelse er medtænkt i projekter og aktiviteter. Støtte børns læring gennem samtaler. F.eks. følge børnenes spor.
De voksne har lav grad af indflydelse på indhold og form		3. Læringsrum Leg og spontane oplevelser. Den voksne går bag ved barnet. Den voksne skaber muligheder og udfordringer gennem tilrettelæggelse af et miljø for leg og oplevelser. De pædagogiske handlinger ligger underforstået i miljøet. F.eks. ved overvejelser over legepladsens indretning.

Fig. 1: De tre læringsrum (Basil Bernstein 2001)

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE PÆDAGOGISKE LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål:

For at børnene kan mestre eget liv og bliver robuste, har det jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud" betydning, at:

- de professionelle gennem fællesskabet giver børnene mulighed for at lære at samarbejde og være en del af et struktureret og ustruktureret samvær
- de professionelle giver børnene mulighed for, at de kan mærke sig selv, sætte ord på følelser og behov
- de professionelle giver børnene mulighed for at tænke over egne handlinger og have omtanke for andre.

Disse almene kompetencer bliver udviklet i læringsmiljøer, hvor børn og voksne er sammen om aktiviteter, der stimulerer barnets sprog, motorik, viden om natur og naturfænomener samt kunst og kultur.

Jf. "Lys i øjnene" er det Byrådets mål:

- at børn bliver så dygtige, som de kan, trives og bliver livsduelige voksne. Det gør vi ved at inddrage og aktivere børnene i læringsprocessen og lade dem anskueliggøre den
- at børn, forældre og professionelle indgår i et forpligtende samarbejde. Det gør vi bl.a. ved at sætte ind på sprogområdet og herunder yde en særlig indsats for familier med flere sprog

Dagtilbuddets overordnede læringsmål:

Alle børn udvikler sig i relationer, derfor er dagligdagen struktureret på en måde, så barnet/børnene oplever både små og større fællesskaber i løbet af en dag.

Det pædagogiske personale følger barnets spor med anerkendelse og empati, for de følelser og behov barnet/børnene har.

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål:

Jf. TOPI (Tidlig opsporing og indsats) arbejder vi ud fra tre grundlæggende værdier:

1. Barnets adfærd ses i den sociale kontekst, hvori barnet indgår. Fokus på barnets ressourcer og ikke dets mangler.
2. Forældrene er aktive samarbejdspartnere. Forældrene er en ressource.
3. Det tværfaglige professionelle samarbejde og de tværfaglige ressourcer vægtes højt. Der skabes fælles begreber og forståelse af hinandens praksis.

I forhold til børn, som viser tegn på mistvivsel, skal analysemodellen anvendes til at undersøge barnets signaler som grundlag for en tidlig indsats.

Dagtilbuddets læringsmål for børn med særlige behov:

For børn med særlige behov er overleverings papirerne (tidlig opsporing og indsats) et vigtigt arbejdsredskab, hvor tidligere pædagogiske tiltag synliggøres og derved videreføres eller ændres i ny kontekst.

Her er forældrene og sundhedsplejersken vigtige deltagere.

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter til inklusion:

- Det pædagogiske personale tager udgangspunkt i det enkelte barns behov og ressourcer.
- Der arbejdes i små grupper med planlagte aktiviteter.
- Spontane og planlagte fællesoplevelser.
- Det pædagogiske personale gør bevidst brug af de tre læringsrum.
- Barnets udvikling og trivsel tages op på fokusgruppemøder.
- Der afholdes jævnlige forældresamtaler og evt. netværksmøder.

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Kommunens fastsatte overordnede sprogindsats:

I dagtilbud kan sprogvurderingen foretages fra barnet er 2 år og 10 mdr. Ved særlige behov kan dagplejeren udarbejde et TRAS-skema.

Alle 3-årige skal sprogvurderes. Det anbefales, at de 3-årige - når vurderingen viser, at de har behov for en særlig eller fokuseret sprogindsats - revurderes ved en 5-årsscreening. Det er lederens ansvar at udføre sprogvurderingen og sætte en eventuel sprogindsats i værk. Til sprogvurderingen anvendes Rambølls modul, og den foretages af en pædagog i institutionen.

Dagtilbuddets sprogindsats:

Alle gøremål italesættes af det pædagogiske personale - det være sig ved bleskift, borddækning, oprydning.

Der synges, rimes og remses.

Der leges sanglege og fortælles små historier.

Alle aktiviteter er en vekselvirkning af voksenstyring og opfordringer fra barnet.

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Kommunens fastsatte arbejde med overgange:

Det er Byrådets mål, at der er sammenhæng og helhed i børnenes liv. Det gør vi ved at arbejde systematisk med at skabe gode overgange for børn og inddrage forældrene i det arbejde.

I Viborg Kommune ønsker vi, at der opstilles mål for overgange mellem dagpleje og børnehus for at sikre, at alle børn får den bedst mulige overgang fra et dagtilbud til et andet. For at sikre at vigtig viden ikke går tabt i overgangene, har Viborg Kommune udviklet en fælles overgangsmodel og et fælles overgangsskema i forbindelse med TOPI.

Dagtilbuddets arbejde med overgange og sammenhæng:

Der afholdes overgangssamtaler inden vuggestuestart, med udgangspunkt i overgangsskemaerne. Sundhedsplejersken og forældrene deltager i samtalen, hvis der er bekymring for barnets trivsel og udvikling, ellers er det forældrene der overleverer.

Det pædagogiske personale i vuggestuen inviterer kommende forældre og deres barn til "før start" legestue, hvor børn og forældre møder det pædagogiske personale, de fysiske rammer og hinanden, ca. 2 mdr. før vuggestuestart.

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter for arbejdet med overgange og sammenhæng:

Der afholdes overgangssamtaler med udgangspunkt i Tidlig Opsporing og Indsats (TOPI) Kommende forældre og deres barn inviteres til Før start Legestue, en gang ugentlig i ca. 2 mdr. før vuggestuestart.

Ved overgangen til børnehave, overleverer det pædagogiske personale i vuggestuen, barnets forældre og evt. andre fagprofessionelle til det pædagogiske personale i børnehaven.

Barnet inviteres til deltagelse i børnehaven ca. 1 mdr. før børnehavestart, sammen med den nye primærvoksen i børnehaven, for at danne en god relation.

Illustration 3

3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Dagtilbuddets beskrivelse:

I vuggestuen er der 12 børn, hvor halvdelen er under et år eller lige omkring. Den anden etnisk Børnene er i en gruppe. Der arbejdes ud fra børnenes alder, udvikling og behov, således at de deles op i mindre grupper i løbet af dagen. Der er ansat 2 pædagoger og 1 lønnet studerende.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er følgende prioritering af de enkelte læreplanstemaer angivet:

Alle læreplanstemaer har bidraget lige meget til børnenes udvikling.

Kommentar

I det daglige pædagogiske arbejde og planlægning, vurderes der hvilke af læreplanstemaerne, der skal vægtes for at understøtte det enkelte barn og børnegruppens udvikling og behov.

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er det angivet, at følgende værktøjer særligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Praksisfortællinger
- Foto
- Iagttagelser/observationer
- Børnesamtaler

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- FCCERS
- LP
- SMTTE

3.5 DAGTILBUDDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

I forbindelse med årshjulets temaer, udfærdiges en SMTTE (sammenhæng, mål, tiltag, tegn og evaluering), hvor vi på forhånd har fokus på bestemte læreplanstemaer. I dialog vurderes hvilken pædagogisk praksis, ud fra FECCERS skemaerne, der er ønskværdig og om det ønskede er opfyldt. Dette dokumenteres ved brug af praksisfortællinger og reflekteret billeddokumentation.

Illustration 4

4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

For at understøtte barnet trivsel, udvikling og læring, mødes det positivt og anerkendende. Der er altid fokus på den positive tilgang og en guidning af barnet, hvor det vægtes at anvise, hvad barnet må frem for at fokusere på det der ikke ønskes.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Det pædagogiske personale:

- Møder barnet positivt, således det oplever tryghed og tillid i samspil med andre.
- Støtter barnet i at udtrykke sine meninger og ønsker overfor andre.
- Støtter barnet i at lære og tilsidesætte/udsætte egne behov og rumme andres.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet smiler og udtrykker glæde ved synet af de andre børn og voksne.
2. Tegn: Barnet vil gerne være en del af fællesskabet i de planlagte aktiviteter.
3. Tegn: Barnet kan trøstes og falde til ro.
4. Tegn: Barnet spørger om lov til et eller andet, lytter og efterlever svaret.
5. Tegn: Barnet hjælper uopfordret og støtter andre.
6. Tegn: Barnet bemærker og søger at opfylde andres små behov f.eks en sut.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Den voksen er positiv og viser glæde f.eks. når børnene modtages.
2. Tiltag: At den voksne kender det enkelte barns grænse og respekterer det.
3. Tiltag: At den voksne giver et lille barn tid og ro til at etablere relationer.
4. Tiltag: -At den voksne guider barnet til at få udtrykt sine behov på en positiv måde.
5. Tiltag: At den voksne anerkender et barn, når vi ser det f. eks. beder om lov til noget.
6. Tiltag: At den voksen opfordrer barnet til at hjælpe et andet barn/eller selv beder om hjælp.
7. Tiltag: At den voksne beder et større barn om f.eks. at give et mindre barn sin sut eller legetøj

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

I samarbejde med forældrene har det pædagogiske personale fokus på børnefællesskaberne, således at ingen børn bliver ekskluderet af fællesskabet på grund af etnicitet, sociale baggrunde eller særlige behov.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Det pædagogiske personale:

- Støtter barnets udvikling af empati, så barnet får mulighed for at forstå egne og andres følelser og forskelligheder.
- Støtter barnet i at venskaber og fællesskaber er en betydningsfuld del af hverdagen - og at lære barnet at yde for at bevare disse.
- Støtter barnet i at forhandle, samarbejde og løse konflikter.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet trøster et andet barn.
2. Tegn: Barnet hjælper et andet barn eller henter hjælp hos den voksne.
3. Tegn: Barnet læser det andet barns glæde/ked af det hed og sætter ord på det.
4. Tegn: Barnet fortæller med tegn og ord "jeg vil gerne lege"
5. Tegn: Barnet afgiver et stykke legetøj til det andet barn, så legen kan fortsætte.
6. Tegn: Barnet spørger et andet barn om at låne et stykke legetøj.
7. Tegn: Barnet hygger sig i andre børns selskab, f.eks. omkring at kigge i en bog sammen
8. Tegn: Barnet kan lytte til råd fra den voksne.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sociale kompetencer angivet:

1. Tiltag: Vi sætter ord barnets/det andet barns glæde, ked af det, vrede, træthed og savn
2. Tiltag: Vi læser billedbøger, der fremstiller andre børns/figurers følelser.
3. Tiltag: Vi bruger massage/berøring, hvor barnet lærer at modtage og give et andet barn massage/berøring.
4. Tiltag: Vi giver de største børn faste pladser ved spisning, for at lære dem at få øje på hinanden.
5. Tiltag: Vi præsenterer, i samling, fællesskabet gennem sang og sanglege. lærer dem om turtaging.
6. Tiltag: Vi sætter ord på barnets invitation til kontakt, til andre børn eller de voksne.
7. Tiltag: Vi sætter ord på barnets forsøg på mestring samt problemer hermed i forbindelse med leg eller konflikt med et andet barn.

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

For at give barnet mulighed for at tilegne sig et nuanceret sprog, italesættes alle planlagte pædagogiske og dagligdags gøremål. Barnet opfordres til dialog i italesættelse af følelser og behov. For de børn der har brug for mere fokuseret sprogindsats tilrettelægges et sprogforløb.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sproglig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Det pædagogiske personale:

- Støtter og giver barnet mulighed for at udvikle sproget gennem lege og aktiviteter i hverdagen.
- Giver barnet mulighed for at udtrykke følelser og behov.
- Skaber rammerne for at barnet får adgang til forskellige kommunikationsformer.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At det lille barn tager kontakt til et andet barn
2. Tegn: At barnet inviterer til en lille rolleleg. Barnet får øjenkontakt, pludrer eller gestikulerer, så det andet barn forstår hensigten.
3. Tegn: At barnet "læser" en bog sammen med et andet barn og fortæller handlingen.
4. Tegn: At barnet taler om billeder i en bog/på ophængte billeder der viser et barns forskellige ansigtsudtryk.
5. Tegn: At barnet kan mærke/sætte ord på, når det er sulten/mæt/skal have ny ble o.s.v.
6. Tegn: At barnet nynner eller synger sange.
7. Tegn: At barnet fortæller om fotos/tegninger/genkender bogstaver.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sproglig udvikling angivet:

1. Tiltag: Den voksne guider og sætter ord på barnet leg, handlinger og aktiviteter.
2. Tiltag: At den voksne udvider barnets ordforråd og lyst til at kommunikere ved f.eks at kommunikere omkring måltidet. Ved at vise barnet en ble før det skal skiftes. Ved at tale om igår-idag-imorgen
3. Tiltag: At den voksne går ind i legen og udvider barnet ordforråd.
4. Tiltag: At den voksne sætter ord på barnet følelser/behov f.eks. "nej, hvor blev du ked af det", eller "du var meget tørstig"
5. Tiltag: At den voksne f.eks. kobler samtalen om en bog til barnet egne følelser og oplevelser.
6. Tiltag: At den voksne spørger barnet, før vi handler, om det er tørstigt, skal tisse, savner mor/far osv.
7. Tiltag: At den voksne i samling præsenterer lege og sange , der giver selv det lille barn mulighed for at bestemme, hvilken sang de skal synge, når det begriber hensigten

8. Tiltag: At den voksne præsenterer skriftsproget via bøger og navneskilte f.eks ved barnets dyne
9. Tiltag: At den voksne præsenterer barnet for mulighederne på Ipad f.eks. et spil med dyreløyd

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Krop og bevægelse er et vigtigt fokuspunkt. Personalet har fokus på at give børnene lyst og redskaber til fysisk aktiviteter, som de kan bære videre med ind i skolen og voksenlivet.

Krop og bevægelse er ligeledes med til at understøtte den sproglige udvikling, de personlige og sociale kompetencer.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Det pædagogiske personale:

- Giver barnet mulighed for at opleve glæden ved at bruge og mærke kroppen.
- Skaber mulighed for inspirerende og udfordrende aktiviteter, som stimulerer barnets sanser.
- Skaber mulighed for at inspirerende og udfordrende legesteder ude og inde, som stimulerer og styrker barnets fin- og grov motoriske færdigheder.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet gentager af sig selv de aktiviteter, vi har vist.
2. Tegn: Spørger, om vi skal i gymnastiksal, i Kildedalen eller ud at lege.
3. Tegn: Prøver i hærdigt at komme op og ned af bakker.
4. Tegn: Barnet bliver bedre til at klare udfordringer og viger ikke tilbage for at gå på et ujævnt terræn.
5. Tegn: Barnet har lyst til at røre ved forskellige ting: bløde, hårde klistrede, kolde osv.
6. Tegn: Barnet dufter til blomster og lytter til fugle kvidren.
7. Tegn: Barnet kan klare større og større udfordringer.
8. Tegn: Barnet ved, hvor forskellige legemuligheder er og bruger dem.
9. Tegn: Barnet prøver af sig selv at klar af- eller påklædning eller hjælper et andet barn hermed.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Vi går i skoven i meget kuperet terræn.
2. Tiltag: Vi skaber mulighed for forskelligartet motorisk udfoldelse indendørs og benytter efterskolens gymnastiksal, hvor børnenes lyst til at løbe og spille bold har gode vilkår.
3. Tiltag: Vi bruger vuggestuens og børnehavens legeplads, som giver mulighed for stimulering af grovmotorikken.
4. Tiltag: Vi går foran og viser fælles glæde ved at bruge kroppen.

5. Tiltag: Vi har skabt en bakke og kørearealer, som giver børnene mulighed for at mærke kroppen gøre forskellige bevægelser.
6. Tiltag: Vi har forskellig underlag på legepladsen, som giver forskellige udfordringer for små som store.
7. Tiltag: Vi tilbyder børnene at lege med forskellige materialer, som stimulerer deres taktile sans.
8. Tiltag: Gåture hvor musklerne styrkes
9. Tiltag: Barnet opfordres og opmuntres til at medvirke ved på- og afklædning.

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med naturen og naturfænomener angivet:

Alle 3 afdelinger af Skals Børnehuse er med i Friluftsrådet "Grønne Spirer". Det betyder at der er meget fokus på uderummet, brugen af det og hvordan vi passer på naturen.

Vi arbejder bevidst på at lære børnene at passe på naturen - ikke smide uforgængelige materialer andre steder end i skraldespanden.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Det pædagogiske personale:

- Giver barnet mulighed for at opleve glæden ved at være i naturen året rundt.
- Giver barnet mulighed for kendskab til naturen som et rum for leg, fantasi, oplevelser, kreativitet, udforskning, fordybelse og viden.
- Giver barnet viden og forståelse for natur og miljø.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: At det lille barn søger døren, når den står åben. Det større barn spørger selv om at komme ud/på tur.
2. Tegn: At barnet selv "fortæller", hvad det har lavet/oplevet i naturen.
3. Tegn: At barnet indtager naturen, bruger den til leg f.eks. hopper i vandpytter, rører ved sne, visne blade og blomster.
4. Tegn: At barnet finder og genkender smådyr eller planter og gerne vil vise dem frem.
5. Tegn: At barnet efterligner den voksens handling.
6. Tegn: At barnet kan give udtryk for, hvilke oplevelser der findes i f.eks. Kildedalen (små frøer, bakker, brændenælder, snegle osv)
7. Tegn: At barnet kan kende affald i naturen og give udtryk for at det ikke må være der.
8. Tegn: At det større barn nævner, af f.eks. æbleskrog er "regnormemad".

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: At vi dagligt er udenfor og har fast ugentlig turdag, til besøg natursteder i nærområdet.
2. Tiltag: At vi bruger årstidernes forskellige muligheder for at opleve glæden ved at være i naturen og går foran ved selv at vise gejst.
3. Tiltag: At vi finder og fortæller om edderkopper, bænkebidere, små dyr, eller et musehul og laver et projekt ude af det, som interesserer barnet lige nu.
4. Tiltag: At vi puster til mælkebøttefrø, at vi prøver at fange visne blade som hvirvler rundt, at vi maler med græs og blomster, at vi laver noget spiseligt ud af planter vi finder.
5. Tiltag: Personalet tager på kursus målrettet de 0 - 3 årige
6. Tiltag: Vi deltager i affaldsindsamling og viderefører det i hverdagen.
7. Tiltag: Vi arbejder målrettet med "Grønne Spirer"

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

I Skals Børnehuse er der ikke mange børn med anden etnisk baggrund end dansk, derfor er der ikke været så meget fokus på denne del af læreplanstemaet.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Det pædagogiske personale:

- Giver barnet mulighed for at arbejde med forskellige udtryksformer.
- Giver barnet mulighed for at stifte bekendtskab med forskellige traditioner.
- Gøre barnet bekendt med andre nationaliteter og kulturer.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Barnet deltager i sanglege og lege med mimik og fagter
2. Tegn: Barnet kan lide at tegne, male synge og danse.
3. Tegn: Barnet undersøger og eksperimenterer med forskellige materialer.
4. Tegn: Barnet leger med oplevelser hjemmefra /fra vuggestuen.
5. Tegn: Barnet klæder sig ud og leger det er en anden f.eks. Tornerose
6. Tegn: Barnet peger på/taler varmt om billeder fra oplevelser med forskellige traditioner.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

1. Tiltag: Vi holder samling med sang ved hjælp af en kuffert med dyr/figurer, som repræsenterer sangen.
2. Tiltag: Vi præsenterer børnene for forskellige former for tegne, og maleredskaber og materialer og brugen såvel inde - som ude.

3. Tiltag: Vi spiller musik på CD og guitar og inspirerer børnene til at danse.
4. Tiltag: Vi laver aktiviteter i forbindelse med højtiderne, fødselsdage, festlig markering af "Grønne Spirer" og bedsteforældredag.
5. Tiltag: Vi opbygger vores egen kultur i forbindelse med måltide/sovetid. De store børn skal afvente/deltage i at sige Værsgo, før vi begynder at spise.
6. Tiltag: Der lånes bøger på biblioteket omhandlende andre kulturer.
7. Tiltag: Vi tilstræber, at der er legetøj og udsmykning, som signalerer andre kulturer.

Illustration 5

5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

Dagtilbuddets beskrivelse:

Det fysiske børnemiljø:

Det pædagogiske personale iagttager, hvor børnene søger hen både ude og inde. Indretning ude og inde ændres i takt med børnenes ændrede behov.

Det psykiske børnemiljø:

Der afholdes børnesamtaler med inspiration fra DCUM's interviewguide.

Det æstetiske børnemiljø:

Børnenes produkter hænger i børnehøjde.

Forældre, bedsteforældre og andre omkring børnene inviteres til fernisering når et projekt afsluttes.

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe inkluderende læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Dagtilbuddets beskrivelse:

I forhold til det fysiske børnemiljø, vil vi være nysgerrige på at benytte børnemosaikken, for at finde ud af om det vi tror, også er børnenes oplevelser og behov af gode indretninger, lege- og læringsrum.

Børneinterviewene er med til at belyse/synliggøre om der er børn der ikke er inkluderet i et eller andet fællesskab. Det giver det pædagogiske personale mulighed for at reflektere og ændre egen pædagogisk praksis.

6 AFSLUTNING

I arbejdet med denne læreplan, har der været meget opmærksomhed på hvordan Skals Børnehuses fremtid kommer til at se ud, både pædagogisk og indretningsmæssigt.

I starten af 2017 igangsættes en proces, hvor Skals Børnehuse, afd- Rosengården og Kærhuset, fysisk skal blive til en, med en tilbygning af Kærhuset.

Oplægget om bygningsmassen er at det skal rumme 85 børnehavebørn, 20 vuggestuebørn og en legestue til dagplejen.

Pædagogisk arbejdes der i processen med en ny læreplan, hvor de 3 afdelingers særkende indarbejdes..

Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder "Hjernen&Hjertet", fordi det forener den logisk-rationelle "hjerneaktivitet" det er at måle og dokumentere kvalitet, med den "hjerteaktivitet", det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, "Dialogprofiler" til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**